

MICR

El microcrèdit ha produït una revolució en el camp de la cooperació al desenvolupament. Deixar una petita quantitat de diners a persones amb pocs recursos, per tal que puguin invertir-los en les ocupacions que els permetin sobreviure a ells i a les seves famílies, ha suposat un enorme avanç per a milions de persones pobres a tot el món.

El microcrédito ha supuesto una revolución en el campo de la cooperación al desarrollo. Prestar una pequeña cantidad de dinero a personas con pocos recursos, para que puedan invertirlo en las ocupaciones que les permiten sobrevivir a ellos y sus familias, ha significado un enorme avance para millones de personas pobres en todo el mundo.

CRÈDITS

CRÉDITOS

El 1976, el professor d'economia bengalí Muhammad Yunus, atorgà els primers microcrèdits amb la creença ferma que la gent pobre sempre paga els seus deutes. La confiança en el client és el fonament del sistema microfinancer, com ho va ser el *credendum* (de *credere*, que significa creure o confiar) a l'edat mitjana, als inicis de la banca comercial.

Això no obstant, avui en dia, només el 25% dels clients potencials en el món són atesos pels bancs i institucions financeres oficials i, com que el 80% dels seus negocis procedeixen del 20% dels clients amb més capital, ningú no s'ha d'estranyar de la seva falta d'interès per les persones amb rendes baixes. L'enorme dificultat d'accés de les persones pobres als bancs convencionals portà, durant la dècada dels anys setanta, a la creació d'un sistema financer innovador: el microfinançament. Els programes experimentals a Àsia, l'Amèrica Llatina i Àfrica demostraren que, en comunitats amb escassos recursos, les persones eren capaces de pagar puntualment els seus préstecs i interessos, i fins i tot estalviar alguns diners, quan els serveis financers es dissenyaven a mida.

Aquest nou enfocament girà al revés el sistema financer convencional. Si, habitualment, els bancs deixaven diners als rics, les entitats microfinanceres en començaren a prestar als pobres. Si els bancs en deixaven als homes, ells en prestaren a les dones. Si els bancs concedien préstecs grossos, ells concediren préstecs petits. Si els bancs exigien garantia, els seus préstecs no la requerien. Si els bancs demanaven tràmits llargs, gent analfabeta podia fàcilment tramitar els seus préstecs. Si els clients havien d'acudir als bancs, el microcrèdit anava als clients.

Durant els anys vuitanta i noranta, el sector del microfinançament continuà creixent i avui s'estima que uns 55 milions de clients de tot el món (en famílies de cinc membres assolirien uns 275 milions de persones) es beneficien dels seus serveis. Les institucions microfinanceres s'han multiplicat i han diversificat els seus productes, tot

© OIT / M. Crozet

En 1976, el profesor de economía bengalí Muhammad Yunus, otorgó los primeros microcréditos bajo la firme creencia de que la gente pobre siempre paga sus deudas. La confianza en el cliente es el fundamento del sistema microfinanciero, como lo fuera el *credendum* (de *credere*, que significa creer o confiar) en la edad media, en los inicios de la banca comercial.

Sin embargo, hoy en día, sólo el 25% de los clientes potenciales en el mundo son atendidos por los bancos e instituciones financieras oficiales y, como el 80% de sus negocios procede del 20% de los clientes con mayor capital, no hay que extrañarse de su falta de interés por las personas con rentas bajas. La enorme dificultad de acceso de las personas pobres a los bancos convencionales llevó, en la década de los años setenta, a la creación de un sistema financiero innovador: la microfinanciación. Los programas experimentales en Asia, América Latina y África demostraron que, en comunidades con escasos recursos, las personas eran capaces de pagar puntualmente sus préstamos e intereses, e incluso ahorrar algún dinero, cuando los servicios financieros estaban diseñados a su medida.

Este nuevo enfoque dio la vuelta al sistema financiero convencional. Si, habitualmente, los bancos les prestaban a los ricos, las entidades microfinancieras empezaron a prestar a los pobres. Si los bancos les prestaban a los hombres, ellos prestaron a las mujeres. Si los bancos concedían préstamos grandes, ellos concedieron préstamos pequeños. Si los bancos exigían garantía, sus préstamos no la requerían. Si los bancos demandaban largos trámites, gente analfabeta podía fácilmente tramitar sus préstamos. Si los clientes habían de acudir a los bancos, el microcrédito iba a los clientes.

Durante los años ochenta y noventa, el sector de la microfinanciación continuó creciendo y hoy se estima que unos 55 millones de clientes de todo el mundo (en familias de cinco miembros alcanzarían a unos 275 millones de personas) se benefician de sus servicios. Las instituciones microfinancieras se han

oferint préstecs per a l'educació, assegurances de vida, mútues mèdiques, fons de pensions per a la jubilació, etc.

D'entre els diversos sistemes microfinancers tal vegada el més representatiu sigui el banc de pobres, exemplificat pel Banc Grameen. Però hi ha altres models, com els basats en fons rotatoris, en què els usuaris obtenen préstecs d'un fons comú per torn; els bancs de llogaret o associacions de crèdit i estalvi gestionats per la comunitat mateixa i amb un capital inicial que procedeix d'alguna institució o organització; les unions de crèdit on les persones amb algun vincle comú reuneixen els seus estalvis per proporcionar-se crèdits a un interès convenient; els bancs comunitaris, les cooperatives, les associacions d'estalvis, etc. Molts no són més que sistemes d'estalvi i crèdit tradicionals, com la tontina de l'Àfrica subsahariana,

multiplicado y han diversificado sus productos, ofreciendo préstamos para la educación, seguros de vida, mutuas médicas, fondos de pensiones para la jubilación, etc.

Entre los diversos sistemas microfinancieros quizás el más representativo sea el banco de pobres, ejemplificado por el Banco Grameen. Pero existen otros modelos, como los basados en fondos rotatorios, en el que los usuarios obtienen préstamos de un fondo común por turno; los bancos de aldea o asociaciones de crédito y ahorro gestionados por la propia comunidad y cuyo capital inicial procede de alguna institución u organización; las uniones de crédito donde las personas unidas por algún lazo común reúnen sus ahorros para proporcionarse créditos a un interés conveniente; los bancos comunitarios, las cooperativas, las asociaciones de ahorros, etc.

© OIT / J. Maillard

Fundación Vicente Ferrer

que les organitzacions no governamentals prefereixen consolidar abans d'instaurar nous sistemes.

Tan important com obtenir un petit crèdit és proporcionar un lloc segur als estalvis. A Ghana i a Moçambic, per exemple, les venedores dels mercats paguen agents per posar en lloc segur els seus petits guanys. Perquè fins i tot les persones amb menys recursos arraconen alguns diners per a despeses inesperades. Per aquesta raó, moltes organitzacions de microcrèdit han incorporat al seu sistema de crèdit un component obligatori o voluntari d'estalvi.

Muchos de ellos no son más que sistemas de ahorro y crédito tradicionales, como la tontina del África subsahariana, que las organizaciones no gubernamentales prefieren consolidar antes que instaurar sistemas nuevos.

Tan importante como obtener un pequeño crédito es proporcionar un lugar seguro para los ahorros. En Ghana y Mozambique, por ejemplo, las vendedoras de los mercados pagan a agentes para poner a buen recaudo sus pequeñas ganancias. Porque incluso las personas con menos recursos apartan algún dinero para gastos inesperados. Por esta razón, muchas organizaciones de microcrédito han incorporado a su sistema de crédito un componente obligatorio o voluntario de ahorro.

“L'eina que permet la revolució econòmica des de sota” (John Hatch, promotor dels bancs comunitaris FINCA)

Les persones amb escassos recursos, del món rural i urbà, són els clients potencials de les institucions microfinanceres. Durant segles, els pagesos acudiren als prestadors i als terratinents en els moments de més necessitat, a pesar que els alts interessos els esclavitzaven i els sumien en un estat de major pobresa. Obtenir diners per a la compra de llavors, fertilitzants, bestiar, per contractar jornalers, amb uns interessos de préstec raonables, ha suposat un gran alliberament per a milions de persones que viuen a les zones rurals. El mateix es pot dir dels pobres que viuen en

“La herramienta que permite la revolución económica desde abajo” (John Hatch, promotor de los bancos comunitarios FINCA)

Las personas con escasos recursos, del mundo rural y urbano, son los clientes potenciales de las instituciones microfinancieras. Durante siglos, los campesinos acudieron a los prestamistas y a los terratenientes en los momentos de mayor necesidad, pese a que los altos intereses les esclavizaban y les sumían en un estado de mayor pobreza. Obtener dinero para la compra de semillas, fertilizantes, ganado, para contratar a jornaleros, con unos intereses de préstamo razonables, ha supuesto una gran liberación

zones urbanes i que aixequen el cap si aconseguen un petit capital per tirar endavant els seus negocis de supervivència (transport, reparació de màquines, fusteria, ferreria, producció i venda de menjar, filats, artesanía, etc.).

Saber si aquests serveis financers arriben als més pobres d'entre els pobres és la qüestió que centra l'actual debat sobre els microcrèdits. El Banc Grameen, per exemple, finança autoocupacions als captaires de Bangla Desh, que amb un préstec petitíssim venen dolços en comptes de demanar almoïna. I és que les famílies que viuen en situació de pobresa extrema, amb menys d'un dòlar al dia per càpita, estan atrapades i no tenen les oportunitats que té una família que viu amb tres dòlars diaris per càpita, on els fills aniran pro-

para millones de personas que viven en las zonas rurales. Lo mismo puede decirse de los pobres que habitan en zonas urbanas y que salen a flote al conseguir un pequeño capital para llevar adelante sus negocios de supervivencia (transporte, reparación de máquinas, carpintería, herrería, producción y venta de comida, hilados, artesanía, etc.).

Saber si estos servicios financieros llegan a los más pobres de entre los pobres es la cuestión que centra el actual debate sobre los microcréditos. El Banco Grameen, por ejemplo, financia autoempleos a los mendigos de Bangladesh, que con un pequeñísimo préstamo venden dulces en lugar de pedir limosna. Y es que las familias que viven en la pobreza extrema, con menos de un dólar al día per cápita, están atrapadas y no tienen las oportunidades que tiene una familia que vive con tres dólares dia-

© OIT / M. Crozet

© OIT / M. Crozet

blement a l'escola i tindran accés a algun tipus de servei de salut i de nutrició bàsica.

Prop del 70% de la població pobre del món és femenina. Com que a molts països en desenvolupament la dona no té títols de propietat o altres recursos, no té possibilitat d'obtenir un préstec de la banca comercial; a pesar que moltes tenen habilitats empresarials i dotes de gestió. La condició de bones complidores dels seus compromisos i el fet que destinen una gran part dels rendiments al benestar de les seves famílies, les converteix en les perfectes usuàries de les institucions microfinanceres. Els microcrèdits a les mans de dones reverteixen en millores en la salut, educació, higiene, habitatge, etc. dels seus propparents. A més, una dona amb independència econòmica és més respectada socialment i té més poder de decisió a la comunitat.

L'Any Internacional del Microcrèdit 2005 vol destacar el paper del microfinançament en la lluita contra la pobresa

Malgrat això, també se senten veus crítiques sobre el tan aclamat paper alliberador dels microcrèdits. A vegades, una microempresa pot representar una càrrega extra de feina per a les dones, que deleguen els treballs domèstics en les seves filles, que deixen d'assistir a l'escola. Estudis realitzats a Tanzània, Kenya i Burkina

rios per cápita, donde los hijos irán probablemente a la escuela y tendrán acceso a algún tipo de servicio de salud y de nutrición básica.

Cerca del 70% de la población pobre del mundo es femenina. Como en muchos países en desarrollo la mujer carece de títulos de propiedad o de otros recursos, no tiene posibilidad de obtener un préstamo de la banca comercial; pese a que muchas poseen habilidades empresariales y dotes de gestión. Su condición de buenas cumplidoras de sus compromisos y que destinen una gran parte de los rendimientos al bienestar de sus familias, las convierte en las perfectas usuarias de las instituciones microfinancieras. Los microcréditos en manos de mujeres revierten en mejoras en la salud, educación, higiene, vivienda, etc. de sus allegados. Además, una mujer con independencia económica es más respetada socialmente y tiene más poder de decisión en la comunidad.

El Año Internacional del Microcrédito 2005 quiere destacar el papel de la microfinanciación en la lucha contra la pobreza

Sin embargo, también se oyen voces críticas sobre el tan aclamado papel liberador de los microcréditos. En ocasiones, una microempresa puede suponer una carga extra de trabajo para las mujeres, que delegan los trabajos domésticos en sus hijas, quienes dejan de asistir a la

El Banc Grameen

El Banc Grameen ha recorregut un llarg camí des que començà el trajecte al poblet de Jobra (Bangla Desh) el 1976. Avui, el nou Banc Grameen II atorga préstecs a 2,5 milions de pobres, dels quals el 95% són dones. Entre les novetats figura el sistema de categories "Cinc Estrelles" per a les sucursals, mitjançant el qual una sucursal pot guanyar una estrella si els fills de totes les prestatàries van a l'escola o han acabat l'educació primària. Una altra novetat és el Fons de Pensions, que obliga els clients, amb préstecs superiors a 138 dòlars, a contribuir amb una mínima quantitat al mes. Així podran obtenir un ingrés mensual quan es retirin, quelcom molt reconfortant per a una dona pobre.

El Banco Grameen

El Banco Grameen ha recorrido un largo camino desde que comenzó su andadura en la aldea de Jobra (Bangladesh) en 1976. Hoy, el nuevo Banco Grameen II otorga préstamos a 2,5 millones de pobres, de los que el 95% son mujeres. Entre las novedades figura el sistema de categorías "Cinco Estrellas" para las sucursales, por el cual una sucursal puede ganar una estrella si los hijos de todas las prestatarias acuden a la escuela o han terminado la educación primaria. Otra novedad es el Fondo de Pensiones que obliga a los clientes, con préstamos superiores a 138 dólares, a contribuir con una mínima cantidad al mes. Así podrán obtener un ingreso mensual cuando se retiren, algo muy reconfortante para una mujer pobre.

Faso detecten nivells creixents de violència interfamiliar i una càrrega addicional de feina per a les dones. És a l'Àfrica rural on s'han verificat menys iniciatives microfinanceres reeixides. I és que l'establiment d'una xarxa de microfinançament a les àrees rurals remotes pot comportar, per l'estacionalitat, els riscos associats a la producció agrícola i la dispersa distribució espacial dels clients, un augment de fins al 80% en el cost dels serveis financers.

Una altra de les qüestions que cal tenir en compte en l'àmbit microfinancer és la sostenibilitat financera i administrativa del projecte, per tal que pugui perdurar de manera autosuficient. A Llatinoamèrica, per exemple, s'han de tenir en compte les elevades taxes d'inflació, per conservar el valor dels fons dels quals surten els crèdits.

A la Cimera Global del Microcrèdit, que se celebra el 2006 a Nova Escòcia, es mesuraran els avanços del sector microfinancer amb relació a la població més pobre del món. El problema més greu per estendre a gran escala el sistema de les microfinances rau en la falta de disponibilitat de diners de donants perquè els programes de microcrèdit superin els seus primers anys fins a arribar al llindar de rendibilitat. Sorpren que una institució amb tant de pes com el Banc Mundial aporti al microfinançament menys de l'1% del seu finançament anual, mentre que una major inversió en aquest sistema pot ser la clau per assolir l'Objectiu 1 del Mil·lenni i reduir a la meitat, per al 2015, la població que viu amb menys d'un dòlar al dia.

escuela. Estudios realizados en Tanzania, Kenia y Burkina Faso, detectan niveles crecientes de violencia interfamiliar y una carga adicional de trabajo para las mujeres. Es en África rural donde se han verificado menos iniciativas exitosas microfinancieras. Y es que el establecimiento de una red de microfinanciación en las áreas rurales remotas puede comportar, por la estacionalidad, los riesgos asociados a la producción agrícola y la dispersa distribución espacial de los clientes, un aumento de hasta el 80% en el coste de sus servicios financieros.

Otra de las cuestiones a tener en cuenta en el ámbito microfinanciero es la sostenibilidad financiera y administrativa del proyecto, para que pueda perdurar de forma autosuficiente. En Latinoamérica, por ejemplo, hay que tener en cuenta las elevadas tasas de inflación, para conservar el valor de los fondos de los que salen los créditos.

En la Cumbre Global del Microcrédito, que se celebrará en 2006 en Nueva Escocia, se medirán los avances del sector microfinanciero con relación a la población más pobre del mundo. El mayor problema para extender a gran escala el sistema de las microfinanzas radica en la falta de disponibilidad de dinero de donantes para que los programas de microcrédito superen sus primeros años hasta llegar al umbral de rentabilidad. Sorprende que una institución con tanto peso como el Banco Mundial aporte a la microfinanciación menos del 1% de su financiamiento anual, cuando una mayor inversión en este sistema puede ser la clave para alcanzar el Objetivo 1 del Milenio y reducir a la mitad, para 2015, la población que vive con menos de un dólar al día.

© OIT / M. Crozet

UNCDF / Adam Rogers